

Núm. 2 Novembre 2002

editorial

Obrim vies de finançament

Joan Muñoz

El nom del cavaller romà Gai Cilni Mecenes, que donà tots el seus béns a August, s'utilitza generalment per a referir-nos a aquelles persones que patrocinen les arts, les ciències o altres tipus d'activitats culturals. Actualment, les motivacions darreres d'aquesta pràctica cal buscar-les, d'una banda, en la psicologia i sensibilitat dels mecenes i, de l'altra, en l'equilibri donació-benefici.

Les empreses privades usualment no solen desenvolupar activitats de patrocini (el seu objectiu principal és el benefici econòmic), fora de les que comporten una publicitat associada. És menys usual trobar aportacions de l'empresa privada per millorar la seva imatge social, sense que això impliqui una publicitat directa, orientant aquesta inversió empresarial cap a un posicionament a llarg termini. El tema a debat, però, no és específicament la motivació que hi ha darrere de l'acte de mecenatge, sinó el perquè del minso desenvolupament que té aquesta pràctica. Caldrà estar atents a la nova Llei d'incentius fiscals al mecenatge per analitzar de quina manera tracta les aportacions d'empreses privades en projectes de caire cultural. L'exposició "Tot és Química" és un exemple que confirma la voluntat d'algunes empreses químiques d'agrupar-se en un projecte comú que repercutirà directament en una millora de la percepció que té la societat de l'impacte que genera l'activitat química. Mitjançant convenis entre el mNACTEC i cadascuna de les empreses patrocinadores es regula de quina manera aquestes empreses donen suport a l'exposició i a la itinerància posterior.

En definitiva, els nous projectes culturals han d'incloure paràmetres que perfilin la incorporació d'empreses privades mitjançant una estratègia d'interessos convergents.

www.mnactec.com

La mina Sant Romà del Museu de les Mines de Cercs

Avui visitem, pàg. 3

El Museu de les Mines de Bellmunt del Priorat

El tema, pàg. 4

Quant de temps es triga a muntar un museu?

La firma, pàg. 5

IV Jornadas Internacionales sobre Patrimonio Industrial

La finestra, pàg. 6

Un Museu Nacional estès per tot el país

La Setmana de la Ciència al Sistema

Roser Bifet

Del 6 al 17 de novembre, els museus del Sistema del mNACTEC han organitzat jornades de portes obertes i activitats per a ressaltar el caràcter de divulgació científica que fa palesa la 7ª Setmana de la Ciència.

Sorprenen els avenços científics de la descoberta del genoma humà o, des del punt de vista tecnològic, els canvis constants en les autopistes de la informació. Tots ells han avançat de manera gegantina en aquests set anys de celebració de la Setmana de la Ciència que coordina a Catalunya la Fundació Catalana per a la Recerca, amb activitats que s'estenen arreu de Catalunya. No estranya, doncs, que el Sistema del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya hi hagi estat present des dels inicis.

Per a fer extensiu a la societat el cúmul de coneixements dels museus del Sistema, durant la Setmana de la Ciència s'hi organitzen jornades de portes obertes i diverses activitats. Enguany, a la celebració s'hi han incorporat el Museu de la Fàbrica Asland de Castellar de n'Hug i el Museu de les Mines de Bellmunt del Priorat, oberts al públic recentment, i les noves exposicions del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya: Homo Faber, que mostra l'evolució de la història tecnològica des de la revolució neolítica fins a la industrialització, i una altra d'una de les mítiques marques de motocicletes catalanes, Viva Montesa, arran de la qual s'ha celebrat el Fòrum de Motociclisme a Catalunya durant la Setmana de la Ciència.

A dalt: Cartell de la Setmana de la Ciència

A la dreta: Nens i nenes fent ciència al Museu de la Pell d'Igualada i Comarcal de l'Anoia

L'Ecomuseu - Farinera de Castelló d'Empúries torna a obrir les portes amb l'espai renovat

Carme Gilabert

El carro pedrer de la sala de neteja, al primer pis

Cap a finals d'any es podrà tornar a visitar l'Ecomuseu-Farinera de Castelló d'Empúries, després de més d'un any de tancament a causa de les obres de rehabilitació arquitectònica. Durant aquest llarg període s'ha restaurat l'edifici de la fàbrica pròpiament dita, adaptant-lo a les necessitats que suposa l'ús museístic de l'edifici, cosa que ha comportat la segregació de l'espai de fàbrica de l'espai públic, adaptant-lo a les normatives d'accés i seguretat i dotant-lo dels serveis necessaris per oferir una atenció de qualitat al públic.

La intervenció a la fàbrica ha procurat en tot moment respectar i recuperar els valors arquitectònics de l'edifici, mantenint en tot moment la fàbrica amb el seu aspecte original. El resultat són 412 m² de sales d'exposició i la creació de nous accessos que no són sols un espai de comunicació sinó que formen part del recorregut de la visita. A més, s'ha treballat en la creació d'espais per als treballadors i la renovació de la zona d'administració, i s'ha consolidat el teulat, una de les parts més malmeses de l'edifici i que ha suposat una intervenció més complexa, ja que la maquinària ha estat *in situ* durant tot el procés.

Les sales d'exposició resultants val a dir que tenen un doble ús: per una banda, faciliten la circulació còmoda dels visitants a través del recorregut permetent que esdevinguin observadors directes de l'activitat industrial; i per l'altra, seran sales d'exposició pròpiament dites, que permetran assolir una interpretació de qualitat de la Farinera, dotades d'un desplegament museogràfic que en faciliti la comprensió d'una manera lúdica, que convidi a l'experimentació i a la participació, que sigui dinàmic, que ofereixi els nivells de lectura adequats als interessos diversos, que faci gaudir al visitant del plaer d'adquirir coneixements i viure una experiència única. L'objectiu és que dugui a conèixer no sols un sistema productiu sinó tota una sèrie de continguts que considerem d'interès general i que es presenten agrupats en els àmbits següents: evolució històrica del procés productiu; el blat, la farina i el pa; l'aigua com a motor d'energia; Castelló d'Empúries en el context de la Farinera, i el Sistema del mNACTEC.

El projecte museogràfic d'aquestes sales ha estat objecte d'una subvenció FEDER i es preveu desenvolupar-lo durant el primer semestre de 2003.

15 anys de restauracions al mNACTEC

Joan Muñoz-Jaume Perarnau

Màquina de vapor "La Burra", rellotge de fitxar, telers en funcionament, una tartana... a partir del desembre es podran buscar pel Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya alguns dels seus tresors restaurats.

L'existència d'elements del patrimoni industrial moble fora dels museus es relaciona malauradament amb restes de ferralla que únicament certs museus s'entossudeixen a conservar. El Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya, amb la ferma voluntat d'actuar en la conservació del patrimoni industrial, disposa des de l'any 1987 de l'únic taller de restauració a Catalunya especialitzat en aquest tipus de béns. La singularitat del patrimoni industrial, normalment realitzat en sèrie i, per tant, no únic, comporta en molts casos l'existència o possible fabricació de recanvis. Es fa indispensable, doncs, un acurat treball previ de documentació que permeti als tècnics avaluar la tipologia i el grau d'intervenció, sempre considerant les recomanacions internacionals orientades a diferenciar els elements substituïts.

El Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya està preparant per al desembre vinent una exposició temporal que mostrarà una part del material restaurat pel Museu durant els últims anys i incidirà en els criteris utilitzats per a seleccionar el grau d'intervenció. La mostra estarà formada per més de quaranta objectes, organitzats seguint el tipus d'intervenció realitzada: actuacions de consolidació per aturar la degradació, actuacions de reparació de les parts degradades però sense afegir elements desapareguts o malmesos (restauració arqueològica, sense reintegracions), actuacions que reincorporen elements desapareguts (restauració iHusionista o esteticista, per millorar la lectura de l'objecte) i actuacions orientades a tornar a fer funcionar l'element patrimonial.

Participació a la fira de París

Joan Muñoz

Els dies 7 al 10 de novembre es desenvolupà a París la vuitena edició del *Salon du Patrimoine Culturel. Carrousel du Louvre*, amb el tema central del patrimoni industrial i obert per primera vegada a les tècniques museogràfiques. Hi participaren uns 250 expositors, que representen tots els sectors del patrimoni, institucions públiques i ens territorials, així com associacions i organitzacions professionals vinculades al patrimoni.

El Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya, sensible a les activitats internacionals relacionades amb el patrimoni industrial, ha participat en aquest fòrum amb la instal·lació d'un estand de 18 m² en el qual es presentà, d'una manera sintètica i atractiva alhora, el Sistema del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya i l'organisme mundial per al patrimoni industrial, The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage (TICCIH).

El projecte museogràfic de la mina Sant Romà té com a objectiu aproximar els visitants a la complexitat d'aquest treball subterrani i la seva evolució tècnica, i mostrar, al mateix temps, les condicions de treball dels miners al llarg de 150 anys d'història.

La mina Sant Romà del Museu de les Mines de Cercs

Rosa Serra

La galeria Sant Romà es començà a explotar el 1861 i es va mantenir activa fins el 1961. Durant cent anys els miners de Sant Corneli van extreure carbó a partir d'aquesta galeria, a la qual van anomenar "la mina de les cabasses", perquè durant molt de temps el transport del mineral es feia manualment. La seva construcció explica també l'existència de la colònia minera: a partir de 1893 l'empresari basc José Enrique de Olano y Loyzaga, propietari de bona part de les mines de carbó del Berguedà, transformà el petit nucli d'habitatges en un poble miner amb tots els serveis (església, economat, botiga, cafè, fonda, cinema, teatre, barberia, dispensari, forn de pa, cementiri, etc.).

Per la galeria de Sant Romà sortia carbó i també material estèril que s'abocava a la terrera i que al llarg dels cent anys de funcionament va formar la plaça que també porta el seu nom. La pedra que acompanyava el carbó fou el material utilitzat per construir tots els habitatges i els edificis de serveis de la colònia. Per la significació històrica i pel valor patrimonial, la restauració i consolidació de la galeria fou el principal objectiu del projecte del Museu de les Mines de Cercs.

La visita a la galeria Sant Romà es planteja com un viatge en el temps. Els visitants són introduïts fins a l'interior dels 450 m amb un ferrocarril miner restaurat; des del fons de la galeria, i acompanyats pels monitors i monitores del Museu, fan

La visita a la mina s'inicia en ferrocarril miner

Un espai únic

Pocs museus del món poden mostrar una mina real de carbó; les dificultats tècniques i econòmiques que comporta la restauració de galeries i pous, i els perills provocats per ensorrades, inundacions i gasos, aconsellen mostrar les característiques tècniques i les condicions de treball a partir de la reconstrucció d'una mina-testimoni. La galeria Sant Romà és l'espai més emblemàtic i excepcional del Museu, perquè es tracta de 450 metres de galeria original.

Interior de la mina Sant Romà

el recorregut caminant fins a la sortida. L'itinerari museïtzat comença el 1861, a l'època del treball manual, i continua fins als nostres dies repassant els moments clau de la història tècnica i laboral. Amb el suport dels elements museogràfics (escenografies i so), la maquinària, la mina original i el treball dels monitors, la història de la mina es fa comprensible.

Sant Romà té sis escenografies: Obrint galeria a mitjan s. XIX, El front d'explotació a finals del s. XIX, La revolució de l'aire comprimit (1930), La construcció d'una galeria als anys 1960, La mecanització de l'explotació (1975) i Una explosió de dinamita controlada.

D'altra banda, el ferrocarril miner que introdueix els visitants a l'interior de la galeria està format per vagons originals de diferents èpoques i una locomotora dièsel alemanya de petites dimensions. Es tracta d'una Deutz que l'empresa alemanya va construir per a les plantacions de sucre de Cuba i que acabà treballant a les mines del Berguedà quan, per por a la revolució castrista, l'empresa la va vendre a "Carbons de Berga, SA".

El Museu de les Mines de Bellmunt del Priorat

Esther Font

El Museu de les Mines de Bellmunt del Priorat és un projecte que s'inicià l'any 1990 amb la compra de la mina Eugènia per part de l'Ajuntament de Bellmunt. Des d'aleshores el suport del Departament de Política Territorial i Obres Públiques, del Departament d'Indústria, Comerç i Turisme, de la Diputació de Tarragona i del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya estan fent possible aquest projecte.

El complex miner amb el poble de Bellmunt

La primera intervenció en el conjunt de les mines de Bellmunt del Priorat fou el condicionament d'una part de la mina Eugènia per a fer-la visitable, seguida de la restauració de l'edifici de les crives o rentador de galena i de la del taller mecànic.

Un dels objectius del Museu és revaloritzar l'espai industrial, degradat, per reconduir-lo cap a un ús turístic i cultural profitós per a la localitat. Cal destacar que en el procés hi han participat gran part dels habitants de Bellmunt i que ha significat que els records d'una vida dura lligada a l'explotació de la mina entrin en contrast amb les noves expectatives que genera aquest projecte. Un exemple d'aquest fet és el gran arxiu de fotografies i documents, bocins de records personals que els vilatans estan aportant per ajudar a recuperar la història local.

El Museu de les Mines de Bellmunt consta de diferents espais:

A l'antic edifici del taller mecànic hi trobem la recepció, l'exposició que ens explica la història de la mina des dels inicis fins al tancament, la geologia regional i els minerals més característics. Aquí també s'ubica la botiga.

La mina Eugènia presenta un recorregut certament interessant que dóna a conèixer com es treballava a l'interior de la mina, i ofereix un paisatge curiós i particular on es poden observar diverses formacions minerals. Les escenografies que simulen les tècniques extractives —“fer la pega”, “el realç” o “l'avance”, entre altres— ajuden a comprendre els diferents treballs miners. També s'ha restaurat l'ascensor i s'ha adequat la ruta per evitar la humitat del terra.

El conjunt d'edificacions que originàriament formaven la mina s'expliquen en la visita guiada, on es comenten els treballs d'exterior i la foneria. Una de les idees de futur és posar un forn en funcionament per a fer demostracions de foneria del plom i fer lingots, de manera que s'observarà *in situ* l'activitat industrial que s'hi duia a terme, sempre tan valorada en l'àmbit de l'arqueologia industrial. El projecte de rehabilitació també ha afectat l'antic edifici de la fusteria, on començaran els tallers escolars destinats a fer que els nois i noies puguin endinsar-se en el món de la geologia i de la descoberta del medi. Igualment, ha estat restaurat l'edifici on s'ubica la direcció de les mines i les vivendes dels directius i dels tècnics, amb la utilitat final encara per definir. També s'ha habilitat un aparcament i una àrea de pícnic per a aquelles persones que volen gaudir d'un dia d'esbarjo.

Actualment, l'Ajuntament de Bellmunt del Priorat vetlla per fer accessible i visitable l'interessant conjunt de les mines.

Per a més informació i fer reserves es pot trucar als telèfons 626 384 706 i 997 83 00 28.

Conjunt dels edificis de la mina Maria Eugènia

Quant de temps es triga a muntar un museu?

Dr. J. Patrick Greene

Director del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Manchester, 1983-2002

Per llegir...

Títol:	La Colònia Vidal
CoHecció:	Quaderns de Didàctica i Difusió, núm 6.
Autors:	Rosa Serra
PVP:	4,81 euros

Aquesta reedició parteix de la revisió i l'ampliació dels textos i les imatges del primer quadern sobre la Colònia. Els canvis més significatius es concreten en una descripció més acurada de les turbines Fontaine i Francis, així com del procés tèxtil, el qual feia referència a la filatura i ara s'ha completat amb el tissatge; l'aparat sobre les colònies del Berguedà també s'ha vist ampliat. Pel que fa a les imatges, s'hi han inclòs fotografies noves i un full desplegable que il·lustra la turbina Francis i el procés tèxtil; a més s'han millorat la qualitat de tots els dibuixos. Les propostes d'activitats, revissades, completen la nova edició.

Títol:	El vapor Aymerich, Amat i Jover de Terrassa
CoHecció:	Cuadernos de Didáctica y Difusión núm. 1
Autor:	Josefina Casas i altres
PVP:	4,81 euros

Ja és a punt de sortir la traducció castellana del Quadern número 1 de Didàctica i Difusió: *El Vapor Aymerich, Amat i Jover de Terrassa*. Sede del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya. La coHecció dels Quaderns, iniciada l'any 1992 pel Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya, compta ja amb catorze números dedicats

als diferents museus que integren el Sistema. Atès el gran ressò que ha tingut aquesta coHecció, vuit d'aquests números han estat revisats i ampliat en la segona edició i hi ha el projecte de traduir-los al castellà per poder arribar a públics de parla no catalana. Donada la diversitat idiomàtica dels usuaris dels diferents museus, també s'estudia la possibilitat de disposar d'alguns quaderns en altres llengües.

La resposta a aquesta pregunta, si més no en el cas del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Manchester (MSIM), és "més de vint anys!". Mentre me'n vaig per ocupar el lloc de president del Consell d'Administració del Museu Victòria de Melbourne, a Austràlia, faig un repàs en el temps a dues dècades de desenvolupament continu, en què una sèrie d'edificis han estat reformats per passar a formar un dels museus més grans d'aquest tipus al món. Tanmateix, encara hi ha molta feina a fer per completar el Museu i encara ens hem de preguntar si es podria considerar acabat, fins i tot en el cas que cada espai dels cinc edificis de què consta, en una superfície total de tres hectàrees, quedés omplert per les exposicions, els serveis públics, els magatzems per a col·leccions, els tallers, les aules i tota la resta d'equipaments que formen un museu modern. Confio que no. Un museu viu és aquell que evoluciona constantment amb la renovació de les seves sales, però especialment amb un replantejament de les seves funcions. Des que es va iniciar la primera fase de l'MSIM, el 1983, aquest ha tingut un paper cada cop més important en el món que ens envolta. Entre les funcions que el museu té actualment s'inclouen aquestes:

- Actuar com a catalitzador per a la renovació. Manchester és avui dia una ciutat en plena expansió, que ha registrat transformacions extraordinàries, principalment pel que fa al patrimoni i la cultura. L'MSIM ha obert aquest camí ajudant a convertir la zona urbana de Castlefield en un model de renovació basat en l'arqueologia industrial de canals, vies ferroviàries i magatzems.
- Actuar com a centre d'ensenyament. Les activitats s'han estès més enllà dels serveis per als 80.000 nens que visiten el Museu en grups escolars. Hem començat a abordar operacions com l'ensenyament d'informàtica a persones que estan desocupades des de fa temps i l'ensenyament extraordinari a nens de zones deprimides del centre de la ciutat.
- Convertir-se en un recurs en "l'economia del coneixement". Els museus, com a guardians de col·leccions, sempre han estat rics d'informació i coneixements, però ara experimenten una revolució en posar-los a l'abast del públic. En el cas de l'MSIM, la provisió d'informació per Internet augmenta ràpidament. Tanmateix, encara va suposar un major avenç l'obertura, el 2001, del Centre de Col·leccions, que permet als visitants entrar als magatzems per contemplar les col·leccions que s'hi guarden i conèixer el personal que en té cura.

• Proporcionar un "sentit de l'espai". Amb la globalització, és cada cop més difícil de distingir un lloc d'un altre. Per a la gent de Manchester, el Museu representa un recordatori de les seves arrels, i per als visitants constitueix una introducció a una ciutat amb una notable història.

- Impulsar la innovació i la creativitat. El Museu és ple de mostres dels avenços tècnics (com ara maquinària tèxtil) i del disseny de qualitat (per exemple, mostraris de roba) que poden inspirar la gent d'avui dia. De tota manera, el Museu va més enllà d'això, ja que proporciona oportunitats a un nombre reduït de titulats en art per a desenvolupar els seus negocis, encarregar-los aplicacions multimèdia innovadores i per a presentar ciència contemporània.

La societat canvia constantment i les necessitats de la gent s'hi adequen a passos de gegant. En el cas que el Museu arribés a considerar algun dia que ha assolit tots els seus objectius, perdria la seva rellevància davant de la gent i patiria un declivi gradual del qual seria difícil recuperar-se.

Per a nosaltres, des de Manchester, ha estat del tot reconfortant haver establert contactes amb el Museu Nacional de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya quan tots dos museus estaven en els seus inicis. Ha estat fascinant observar com els dos museus han seguit camins semblants, però amb diferents criteris en els seus objectius compartits:

- preservar les zones industrials, els edificis i els objectes rellevants;
- investigar, presentar i interpretar la història industrial i social de les seves regions.

A Manchester, això s'ha aconseguit en un emplaçament, l'estació ferroviària més antiga del món, i a Catalunya, per mitjà d'una xarxa de més de 20 monuments industrials. Tots dos museus poden contemplar les dues darreres dècades de desenvolupament amb un gran orgull: una insubstituïble i rica part del patrimoni tècnic europeu s'hauria perdut sense ells. Però, es poden considerar acabats? No, els museus d'aquesta mena no ho estaran mai.

IV Jornadas Internacionales sobre Patrimonio Industrial

Conxa Bayó i Soler

Organitzat per INCUNA, Asociación de Arqueología Industrial, amb seu a Gijón, s'han celebrat del 18 al 21 de setembre les IV Jornadas Internacionales sobre Patrimonio Industrial, que en aquesta edició han comptat amb la col·laboració de ponents de prestigi internacional.

La conferència inaugural, "*La route du charbon*", va ser a càrrec del belga Laurent Stine. El segon dia es van presentar diferents ponències. Immaculada Aguilar, professora d'Història de l'Art de la Universitat de València, va parlar sobre "Aprovechamiento cultural y reutilización de la arquitectura industrial"; Graça Filipe, directora de l'Ecomuseu de Seixal (Portugal) ho va fer sobre "Patrimonio industrial, experiencias museísticas y proyectos de intervención en el territorio", i Wolfgang Ebert, president de la Societat Alemanya de Patrimoni Industrial, sobre els "*Anchor points en el Ruhr alemán*".

En la sessió següent, Miguel Àngel Álvarez Areces, director d'INCUNA, va parlar sobre "El caso de la Cornisa Cantábrica. Industrias culturales y patrimonio industrial". Ana Cristina Perera Escalona, especialista del Consejo Nacional del Patrimonio Cultural de Cuba, ho va fer sobre "Patrimonio industrial en Cuba: proyectos y experiencias", i finalment, Giovanni Luigi Fontana, president de l'Associació Italiana pel Patrimoni Industrial va parlar de "Los proyectos de recuperación de molinos e industria textil en Venecia". També es van presentar setze comunicacions, algunes d'elles defensades per un relator i altres pels mateixos autors. En aquesta edició s'ha presentat, en paral·lel a les Jornades, un festival audiovisual sobre temes de patrimoni industrial, en que s'han projectat més de quaranta films de diferents temàtiques.

La cloenda comptà amb l'habitual sortida per tal de conèixer diferents espais del patrimoni asturià, seguint un itinerari industrial i etnogràfic pel riu Eo i la comarca de Los Oscos. La ruta s'inicià als entorns del riu Suarón, visitant la presa, el salt i la central hidroelèctrica de Villayón, obra de l'arquitecte Ignacio Álvarez Castela, que compta amb dues grans turbines Pelton. També es visità una farga en fase de recuperació, el Mazo de Meredo, que funciona de manera experimental, i unes drassanes de ribera a Castropol.

El conjunt de les Jornades es pot qualificar de molt interessant, tant per la diversitat com per la qualitat dels temes tractats pels ponents.

El mNACTEC en l'entorn digital

Els canvis socials dels dos darrers segles s'han vist influenciats en gran mesura per una economia industrial canviant que va configurar l'entorn econòmic i social durant part del segle XIX i XX i per l'aparició i desenvolupament de l'economia digital a l'entorn econòmic de les darreries del segle XX; la seva expansió explosiva marcarà significativament aquest segle XXI.

El Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya (mNACTEC) està participant en el projecte CAT365, un ambiciós projecte per a la promoció i desenvolupament de la Societat de l'Informació a les Administracions Públiques de Catalunya endegat per la Generalitat de Catalunya que, orientat a desenvolupar les oportunitats que ofereixen les noves tecnologies, vol fer accessible als ciutadans tot un conjunt de serveis públics fàcilment i coordinada. El mNACTEC disposarà a partir de l'any vinent d'un nou canal de comunicació digital a través de CAT365; els usuaris disposaran d'una eina que els permetrà conèixer més profundament el museu i sol·licitar informació per a reserva d'activitats mitjançant un atractiu disseny d'usuari. Paral·lelament, el mNACTEC treballa en la producció d'una nova pàgina web que donarà una imatge integral del conjunt de museus del Sistema del mNACTEC que es posicionarà com una de les millors pàgines web en relació al patrimoni industrial i oferirà alhora tots els serveis que actualment ja es troben en suport informàtic, amb l'objectiu de no perdre de vista l'evolució i l'avantatge estratègic que representa actualment l'ús de les noves tecnologies.

Agenda

I Congrés d'Història Marítima de Catalunya

Lloc: Museu Marítim de Barcelona
Dates: 13, 14 i 15 de novembre de 2002
Inscripcions: Museu Marítim de Barcelona
 Tel.: 93 342 99 20
 C/e: m.maritim@diba.es

VII Trobada d'Història de la Ciència i de la Tècnica

Lloc: Barcelona
Dates: del 14 al 17 de novembre de 2002
Inscripcions: Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica
 Tel.: 93 270 11 80
 C/e: informacio@iec.es

Curs: Sharing Conservation Decisions

Lloc: Roma – Florència (Itàlia)
Dates: del 4 al 29 de novembre de 2002
Inscripcions: ICCROM
 Tel.: 39 06 58 55 31
 C/e: training@iccrom.org

VII Jornades Antoni Varés: Imatge i Recerca

Lloc: Girona
Dates: del 14 al 17 de novembre
Inscripcions: Centre de Recerca i Difusió de la Imatge
 Tel.: 972 22 15 45
 C/e: crdi@ajgirona.org

2ª Bienal de la Restauración Monumental

Lloc: Gasteiz (Euskadi)
Dates: del 21 al 24 de novembre de 2002
Inscripcions: Santa Maria Katedrala Fundazioa
 Tel.: 94 512 21 60
 C/e: fundacion@catedralvitoria.com

3s. Jornades d'Estudi del Patrimoni del Baix Llobregat

Lloc: Gavà
Dates: 28 i 29 de novembre de 2002
Inscripcions: Museu de Gavà
 Tel.: 93 638 25 70
 C/e: informacio.museu@aj-gava.net

Breus

Polònia a Catalunya

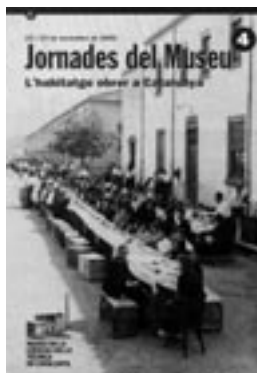
El Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya i el Centre de Cooperació Cultural Internacional Instytut Adama Mickiewicza de Varsòvia, amb motiu del Año de Polònia en España-Polònia a Catalunya, organitzen una sèrie d'activitats lúdiques per a nens i nenes: *La Locomotora: espectacle, concurs i exposició*. Les activitats han iniciat el seu recorregut a finals d'octubre al Museu del Ferrocarril de Vilanova i la Geltrú, circularan pel Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya, el Museu Molí Paperer de Capellades i el Museu de la Pell d'Igualada i Comarcal de l'Anoia i finalitzaran el seu trajecte al desembre al Museu del Suro

de Palafrugell. Més informació a www.polonia2002.pl

Jornades sobre habitatge obrer

El Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya, amb la col·laboració del Centre d'Història Contemporània de Catalunya, organitzà els propers dies 22 i 23 de novembre de 2002 les jornades L'habitatge Obrer a Catalunya. En diverses ponències a càrrec d'especialistes rela-

cionats amb el tema, es planteja el debat sobre com, a partir d'una societat preindustrial, es configura una fesomia de ciutat que perdurà fins fa ben poc temps.

Les Jornades acabaren el dia 23 amb una visita a diferents exemples de conjunts d'habitatge obrer a la ciutat de Barcelona.

Automatització de maquetes de tren

Durant els últims mesos i fins a finals d'any s'introduiran notables millores a les maquetes ferroviàries del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya i de Museu del Ferrocarril de Vilanova i la Geltrú. Les maquetes han estat parcialment restaurades, s'ha millorat la perspectiva visual del visitant, se n'ha automatitzat parcialment el sistema de funcionament i també s'ha incrementat el material exposat. Les actuacions dutes a terme han modernitzat aquestes instal·lacions ferroviàries, programant i incrementant el temps de recorregut dels trens en el cas de Vilanova. Les maquetes, que són un dels espais més visitats dels museus, necessiten intervencions periòdiques per adequar-les a les expectatives del públic.

Molt breus

- **Els museus del Sistema amplien l'oferta infantil.** Es va incrementant el nombre d'ensenyants d'educació infantil II (P3, P4 i P5) que s'adrecen als museus per fer-hi una visita amb els alumnes. Per això també cada vegada més museus del Sistema del mNACTEC ofereixen activitats específiques per a aquesta franja de públic tan encuriolit i predisposat. Enguany ja són catorze activitats entre visites i tallers, set del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya i set més de quatre museus del Sistema.

realitzarà diferents **activitats dirigides a nens i nenes de 5 a 12 anys per Nadal**. Enguany les propostes giren entorn del Nadal, la imatge, el temps, les matemàtiques i el reciclatge. Aquestes activitats volen acostar el museu als ciutadans i per això s'intenta que els temes que es tracten estiguin lligats a les exposicions. L'horari serà de 9 a 14 h, durant els dies 23, 24, 27, 28, 30 i 31 de desembre de 2002, i el 2 i 3 de gener de 2003. Per a obtenir més informació i fer les inscripcions, adreceu-vos al telèfon 93 789 22 44.

- L'èxit assolit per l'exposició *Viva Montesa* al Museu de la Ciència i de la Tècnica

de Catalunya ha creat les sinergies necessàries per convocar el **Fòrum de Motociclisme a Catalunya**. Durant els dies 13 al 15 de novembre van debatre aspectes molt diversos del món del motociclisme. El Fòrum va cloure dissabte 16 de novembre amb un gran èxit de participació.

- **La Col·lecció d'Automòbils de Salvador Claret** ha adquirit un autobús Barreiros de 1970 que es transformarà en aula escolar, on es desenvoluparà el programa pedagògic del Museu. Un cop finalitzada la transformació, l'autobús podrà rebre fins a cinquanta alumnes per sessió.

- Com cada any, el mNACTEC

Manel Batet Casal

Enginyer químic de trenta-sis anys i fill de Capellades, treballà en una empresa paperera fins que, des de fa vuit anys, entrà al Museu Molí Paperer com a responsable de producció. Parla de la seva feina amb tanta estima com de l'etapa d'escolta i monitor d'esplai o de l'activitat com a bomber voluntari del Parc de Capellades, per això també es deleix pels llibres de natura, d'ocells i de coneixement de l'entorn, i molt especialment per seguir els clàssics plànols de l'Alpina sobre el terreny. La darrera excursió: el cim del Canigó acompanyat per la seva dona i la filla de sis anys (la de dos encara és petita, diu).

“Tinc la sort de treballar en un museu viu”

Un museu que fabrica, una fàbrica que és un museu?

Sí. És una peculiaritat del Museu Molí Paperer de Capellades, perquè té visitants però també clients. És l'antic Molí de la Vila, del s. XVIII, convertit en museu. Quan hi vaig entrar a treballar, aquest caràcter productiu i comercial paral·lel al patrimonial s'estava iniciant, amb l'objectiu doble de mantenir-ne l'artesanía i alhora finançar en part el Museu: els recursos propis representen el 75% del total del pressupost; d'aquest, la meitat prové de la producció de paper.

I tu ets el cap de producció.

Organitzo la producció, contacto amb els proveïdors, atenc els clients, les comandes i els pressupostos. Però també em dedico a aspectes divulgatius: imparteixo la part teòrica en els cursos d'estiu i acompanyo les visites d'industrials del sector paperer. M'agrada molt donar a conèixer tot el que envolta el paper, no només el vessant més tradicional sinó també el lligat a la producció industrial; tenim contactes amb papereres i empreses químiques que les subministren. És un museu connectat amb la indústria que representa.

Hi ha altres museus paperers productors?

Exactament igual no. Es pot dir que en tots s'hi fan demostracions, però en són pocs de realment productors. Potser el cas més semblant sigui el Musée Richard de Bas (França), un molí amb molta tradició que també produeix i comercialitza paper fet a mà. També és prou conegut el cas de Fabriano (Itàlia) i el seu paper que té tant de renom, però el museu no està en un molí, i la producció l'encarreguen a una empresa.

Fes-nos cinc cèntims de la vostra activitat fabril.

La peculiaritat és que produïm per vendre, no solament per demostrar. És un repte gran perquè cal oferir un producte acurat, un paper fet un a un i amb un procés totalment manual, artesanal. Tot i així, hem incorporat una pila holandesa i una premsa hidràulica per accelerar-ne la producció; la premsa original es reserva per a les demostracions. Les exigències comercials també ens han obligat a partir d'una pasta industrial de cotó, cànem i lli en comptes dels tradicionals draps, per la dificultat de trobar cotó 100% i perquè s'allargaria el procés. També experimentem amb diverses fibres de fusta i de procedència oriental, per trobar noves textures.

Alguna novetat en perspectiva?

En el camp productiu sempre mirem d'estar atents a les innovacions i als suggeriments dels clients. Tenim un catàleg, però també inventem nous papers i creem filigranes segons les demandes dels clients. Pel que fa al Museu, estic impacient per veure l'edició del quadern d'educació ambiental “El paper reciclat”, que hem redactat amb el Departament de Medi Ambient. Ha estat costós, però interessant i ja tinc ganes que surti. També estem treballant en les exposicions permanents sobre la impremta, el paper al s. XIX, i la indústria paperera actual, que ja està esbossada. De feina, com pots veure, no ens en falta.

I tens ocasió de posar les mans en remull?

Menys del que voldria. Per sort, tenim dues persones que treballen al molí fent tot el procés de fabricació. Fer un full de paper era, i és encara, tot un art, i curiosament l'alabrent, l'operari que treia de la tina la pasta i feia els fulls, era el treballador de categoria més alta, tot i ser una feina ben rutinària.

D'alabrent o de bomber, l'aigua la tens ben aprop...

I tant! És present en el paper i contra el foc: en ambdós casos és imprescindible i, finalment, efímera.

Consell de redacció:
Eusebi Casanelles
Pilar Garcia
Carme Gilabert
Muntsa Guasch
Joan Muñoz

Fotografies:
Teresa Llordés
Jordi Cassú
Arius museus

Secretaria tècnica:
Museu de la Pell
d'Igualada i Comarcal
de l'Anoia
Dr. Joan Mercader, s/n.
08700 Igualada
Tel. i fax 93 804 67 52
m.igualada@diba.es

